

1. Šetria už na kúrení, svietení aj obedoch. Školy zasiahla energetická kríza, štát sľubuje kompenzácie

[31.08.2022; hnonline.sk; domáca ekonomika; 00:00; Mária Kromel]

Písal sa rok 1979. Vtedajšie Československo zasiahlo začiatkom januára prudké ochladenie. Z takmer dvanástich stupňov Celzia za pár dní klesla teplota na mínus 13. Výkyv počasia spôsobili energetickú krízu, pre ktorú musel štát pristúpiť k úsporným opatreniam.

Jedným z nich bolo vyhlásenie uhoľných prázdnin. Brány škôl zostali zabuchnuté tri týždne. Pri pohľade na súčasné účty za energie si na tieto udalosti spomína mnoho pamätníkov. Riaditelia si totiž kladú otázku, či v zime zvládnu vykúriť triedy.

Ministerstvo školstva vyčíslilo, že školám tento rok medziročne narástli výdavky na energie, vodu a komunikácie spolu o takmer 37 miliónov eur. Rezort financií vyčlenil z rozpočtu dodatočných 40 miliónov eur na zvýšenie normatívu.

Minister školstva Branislav Gröhling potvrdil, že tieto prostriedky automaticky prerozdělili do príspevku na žiaka, ktoré mohli využiť aj na energie. „Teraz opätovne žiadame od začiatku roka finančné prostriedky na energie,“ povedal.

Rezorty sľubujú kompenzácie

Rezort financií ubezpečil, že spraví všetko pre to, aby napriek energetickej kríze nebol ohrozený riadny chod vyučovacieho procesu.

„Ďalšie kompenzácie za zvyšujúce sa ceny energií na zimu pre školstvo sú otázkou najbližších rokov a budú zahrnuté v pripravovaných energetických opatreniach vlády,“ odkázal tlačový odbor ministerstva financií s tým, že je predčasné hovoriť o konkrétnych kvantifikáciách dosahov.

Budú školy bez svetla a tepla? Náklady im extrémne rastú a už prichádzajú prvé nedoplatky

Ak riaditelia cez školský rok videli na faktúrach vyššie sumy, mohli o dodatočné prostriedky požiadať cez dohodovacie konanie. Urobil tak aj riaditeľ Základnej školy Pavla Marceľho v Bratislave Gabriel Kalna.

Doteraz však nepozná jeho výsledok. „Účty za elektrinu sa nám zvýšili o 120 percent,“ zdôvodnil. Kedysi za prúd platil tisíc eur mesačne, no teraz je to aj trojnásobok, pričom všetko hradí z vlastného rozpočtu.

Niektorí si už teraz nevedia rady. Účet riaditeľky banskobystrickej Súkromnej Základnej školy Dráčik Moniky Šabovej sa vyšplhal až na 34-tisíc eur, čo je nárast o viac ako 260 percent. Požiadala okresný úrad o dodatočné financie a boli jej prisľúbené, no doteraz ich nedostala. „Plynárne čakajú. Nezvýšili nám alikvotné zálohy, ale upozornili, že príde veľký nedoplatok,“ opísala.

Výrazné zdražovanie však všetky školy nemusia zastihnúť už v septembri. Analytik spoločnosti JPX Ján Pišta pripomína, že niektoré z nich môžu mať ceny zafixované na nižšej úrovni. „Ak však uzatvorí zmluvu teraz za aktuálne ceny, zdraženie v budúcom roku môže byť aj viac ako štvornásobné,“ poznamenal.

Hľadajú úsporné riešenia

Mestá a obce, ktoré sú zriaďovateľmi škôl, majú navyše problém nájsť dodávateľov na budúci rok. Aj keď vyhlásia verejnú súťaž na nákup energií, v mnohých prípadoch sa do nej nikto neprihlási.

Podľa Pištu je to spôsobené tým, že obstarávanie nedokáže reflektovať prudké zmeny cien na trhu. „Samosprávy by mohli pospájať všetky svoje odbory a nakupovať centralizovane vo veľkom objeme,“ navrhuje s tým, že v takom prípade by sa dala vysúťažiť indexovaná cena.

Ministerstvo hospodárstva má predložiť komplexný balík opatrení na boj s vysokými cenami energií a ich stabilizáciu pre domácnosti, podnikateľov aj štátnu správu. Analytik si myslí, že v prípade škôl je pomoc štátu nevyhnutná. „Mnohé z nich však šetria už teraz a na ďalšie šetrenie nemajú priestor,“ doplnil Pišta. Podľa jeho slov by pomohlo aj zapletenie alebo fotovoltika, no na to si školy často nemôžu dovoliť.

Slovensko zažíva solárny boom. Investícia sa po zdražení elektriny vráti extrémne rýchlo

Riaditelia si zatiaľ aspoň čiastočne pomáhajú úspornými opatreniami. Už v uplynulom vyučovacom roku ich vyššie sumy na faktúrach prinútili zaobstarať si úsporné svietidlá alebo znížiť kúrenie o jeden stupeň.

Analytik Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz Róbert Chovanculiak schvaľuje, že hľadajú možnosti na zníženie nákladov. Zároveň upozorňuje, že neexistuje optimálne riešenie pre všetkých 2 600 zariadení. „Niektoré školy môžu znížiť teplotu, iné zlúčiť budovy, prestať vykurovať bazén alebo telocvičňu. Niektoré môžu zaviesť hybridné vzdelávanie,“ vymenoval.

Jedálne brzdia limity

Energie však nie sú jedinou položkou, ktorá školám zvýšila výdavky. Zdražovanie pocítili aj ich jedálne, ktoré servírujú žiakom obedy. Ceny niektorých ingrediencií sa výrazne zvýšili. Kuchárky sa však musia vtesnať do limitu na nákup potravín. Preto museli upraviť jedálne lístky a obmedziť niektoré suroviny.

Vedúce kantín v bratislavskej mestskej časti Karlova Ves obmedzili mlieko a šaláty. „Ceny za olej a cestoviny narástli o viac ako sto percent, mlieko o 70 a syry o 50 percent,“ vyčíslil Branislav Heldes z Referátu pre komunikáciu mestskej časti.

Mäso, mlieko ani ovocie. V školách sa redukujú jedálničky a u Krajniaka ukazujú k Matovičovi

Maximálnu cenu každého pokrmu definujú tri finančné pásma

Prvé vyčleňuje najmenej prostriedkov, tretie najviac. Ministerstvo školstva ich podľa vekových kategórií naposledy predpísalo v roku 2019. Napríklad mesto Nové Zámky je v druhom pásme. Obed pre žiaka druhého stupňa musí pripraviť za 1,23 eura. „Ceny prekračujú sumu pásma a nie je možné dodržiavať skladbu jedálneho lístka a ani odporúčané výživové hodnoty,“ povedala hovorkyňa **Únie miest Slovenska** Daniela Piršelová.

Rezort by musel upraviť finančné pásma, aby jedálne mohli variť z vyššieho rozpočtu. Pri súčasnom limite totiž nemôžu zvýšiť ani rodičovské poplatky. Mesto Banská Bystrica čaká, že štát úpravu schválí. „Pokiaľ k tomu nedôjde, nebudeme mať inú možnosť ako doplácať na stravu deťom z vlastného rozpočtu,“ dodalo mesto.

<https://hnonline.sk/finweb/ekonomika/96038571-setria-uz-na-kureni-svieteni-aj-obedoch-skoly-zasiahla-energeticka-kriza-stat-slubuje-kompenzacie>